

Od Aliance periferie k zpevnění arabsko-izraelského jádra

NI nationalinterest.org/feature/alliance-periphery-solidifying-arab-israeli-core-206524

4. června 2023



Jak ten čas letí na Středním východě, kde lze při východu slunce vytvořit regionální alianci a poté – překvapení! – se při západu slunce rozejít.

Z tohoto pohledu relativní trvanlivost toho, co se stalo známým jako „aliance periferie“, neformální strategické spojení mezi čtyřmi nearabskými státy na širším Středním východě – Íránem, Tureckem, Etiopií a Izraelem – během velké části studeného období. Válka byla významná. Toto seskupení je však nyní zastíněno klesajícími vztahy Izraele s jeho dříve nesmiřitelnými nepřáteli, arabskými státy.

Zejména Írán a Turecko, dva prominentní muslimské státy, byly ochotny spolupracovat s židovským státem, když arabsko-muslimské země a většina islámského světa odmítly uznat, že existence Izraele je docela pozoruhodná.

Historici se domnívají, že úspěch Izraele při navazování úzkých vojenských vazeb s Íránem, Tureckem a Etiopií pramení z implementace takzvané „periferní doktríny“. Nápad byl společným duchovním dítětem prvního izraelského premiéra Davida Ben Guriona a jeho poradce Eliahua Sassoona, který byl sám prvním izraelským diplomatickým zástupcem v Ankaře.

Oba věřili ve vytvoření spojení s nearabskými státy a silami, s nimiž Izrael neměl přímý konflikt. To zahrnovalo nejen Turecko, Írán a Etiopii, ale také náboženské menšiny, jako jsou křesťanští maronité v Libanonu, a nearabské etnické skupiny, jako jsou Kurdové v Iráku. Kultivace kohorty partnerů se společnými zájmy by umožnila židovskému státu vymanit se z regionální izolace.

Vyrovnání diplomatického a ekonomického bojkotu arabského světa lze skutečně považovat za součást tradiční strategie rovnováhy sil zaměřené na boj proti egyptskému panarabismu, který v regionu dominoval od poloviny 50. let.

Zatímco tedy Arabové viděli Izrael jako cizí vpád rozdělující arabský Blízký východ, periferní doktrína prosazovala představu Blízkého východu jako mozaiky národních, etnických a náboženských skupin, včetně Izraele.

Kromě toho skutečnost, že Turecko je členem NATO a Írán a Etiopie mají úzké vztahy s Washingtonem a Západem v kontextu studené války, se shodovaly s cílem Izraele rozmrazit vztahy se Spojenými státy, které až do počátku 60. let uvalovaly zbrojní embargo na židovské Stát.

Ačkoli Turecko a Írán zpočátku stály na straně Arabů a hlasovaly proti plánu rozdělení OSN z roku 1947, brzy viděly, že arabsko-izraelský konflikt je omezený na Izrael a arabské státy spíše než jako panislámský. Ankara a Teherán měly územní spory s arabskými státy a považovaly je za soupeře o regionální dominanci.

Etiopie, vedená „lvem judským“ císařem Haile Selassiem (který byl podle legendy potomkem krále Šalamouna a královny Sáby), navázala s Izraelem diplomatické vztahy, které pomohly jeho zemi v boji proti eritrejským rebelům.

Turecko uznalo Stát Izrael v roce 1949 a Írán se později v roce 1950 stal druhým muslimským státem, který tak učinil. Před těmito daty oba dokonce navázali diplomatické vztahy na nízké úrovni s židovským státem.

K velké spolupráci mezi Izraelem, Íránem, Tureckem a Etiopií došlo v zákulisí mezi příslušnými armádami a bezpečnostními službami, které dominovaly politice a tvorbě politik v Teheránu, Ankaře a Addis Abebě. Spojení vazeb však nikdy nepředstavovalo skutečnou „strategickou alianci“.

Írán a Turecko považovaly svůj vztah s Izraelem za způsob, jak zajistit své sázky a poskytnout jim další diplomatické a vojenské zdroje, aby odolali tlaku agresivních arabských nacionalistických států. Nicméně geografická blízkost, ekonomická závislost a náboženské vazby na arabský svět významně omezovaly schopnost Teheránu a Ankary upgradovat své vztahy s Izraelem, zejména během arabsko-izraelských válek v letech 1967 a 1973.

Zároveň Gurion a jeho nástupci považovali periferní doktrínu za dočasnou strategii, kterou je třeba udržet, dokud arabské národy odmítají uzavřít mír s Izraelem. Periferie však nemohla nahradit ústřední princip izraelské politiky: mír se sousedy arabského Izraele. Nemůže to být ani alternativa ke strategickému vztahu s globální mocností, jako jsou Spojené státy.

Periferní doktrína se ukázala v nejlepším případě jako nákladově efektivní forma realpolitiky pro Izrael a nakonec jako strategická iluze. Blízké vztahy Izraele s Etiopií a Íránem se zhroutily po pádu jejich *dávných režimů* a následném politickém zmatku, který zachvátil každou zemi.

Ani příležitostná vojenská spolupráce s Maronity v Libanonu nebo Kurdy nepomohla terraformovat pozici Izraele na Blízkém východě. Pokud něco, v případě Libanonu to vedlo ke katastrofě izraelské invaze do této země v roce 1982.

V případě Turecka a Izraele otevřely dveře ke zlepšení vazeb mezi Ankarou a Jeruzalémem konec studené války, demokratizační proces v Turecku a posílení spojení se Spojenými státy po první válce v Perském zálivu.

Ale navzdory vysokým očekáváním neokonzervativních stratégů se vztah mezi oběma zeměmi nevyvinul do strategické aliance.

Pozitivní atmosféra v izraelsko-palestinském mírovém procesu na počátku 90. let (dohody z Osla), která ve skutečnosti ukazuje pokračující citlivost Tukeyho vůči jeho vazbám s arabským světem, umožnila pozvednout vzájemné diplomatické vztahy na velvyslanectví. úroveň. Turecký velvyslanec předal své pověřovací listiny prezidentu Chaimovi Herzogovi 23. března 1992 v Tel Avivu. Izraelská ambasáda se nachází v hlavním městě Ankaře.

Drtivé vítězství konzervativní islamistické Strany spravedlnosti a rozvoje a jejího vůdce Recepta Tayyipa Erdogana v roce 2002 však znamenalo zlom ve vazbách mezi Izraelem a Tureckem. Erdogan trval na tom, že jeho politika vůči židovskému státu bude přímo ovlivněna jeho politikou vůči Palestincům.

Je zajímavé, že kolaps aliance na periferii se odehrával právě ve chvíli, kdy se vztah Izraele s arabským světem začal měnit, počínaje izraelsko-egyptskou mírovou dohodou a následován procesem z Osla a mírovou smlouvou s Jordánskem.

Jedním z důvodů snahy Spojených států o urychlení arabsko-izraelského mírového procesu byla skutečně ztráta Íránu a Etiopie jako strategických spojenců a hrozba, které arabské státy produkující ropu čelí po sovětské invazi do Afghánistánu.

Z tohoto pohledu zpevnění arabsko-izraelského jádra, které má vyvážit íránskou hrozbu a výzvu asertivního Turecka, vytvořilo strategické prostředí pro podepsání Abrahamových dohod. Izrael rozšířil své vazby s dalšími čtyřmi arabskými zeměmi spolu se zprávami o možné normalizaci vztahů mezi Izraelem a Saúdskou Arábií.

Tyto změny v poměru sil v arabsko-izraelském jádru mohou vysvětlit, proč Erdogan usiluje o zlepšení vztahů s Izraelem. Z dlouhodobého hlediska by současné saúdsko-íránské uvolnění napětí mohlo povzbudit Íránce, aby přehodnotili svůj vztah s Izraelem.

Izrael možná založil periferní alianci v 50. letech jako nástroj proti svým arabským rivalům. Zdá se však, že dnes návrat k této alianci prochází usmířením s arabským světem. Nebo, jinak řečeno, aby Izrael dosáhl druhého kruhu na Blízkém východě, musí uzavřít mír s tím prvním.

Dr. Leon Hadar, přispívající redaktor The National Interest , vyučoval mezinárodní vztahy na Americké univerzitě a byl výzkumným pracovníkem Cato Institute. Bývalý korespondent OSN pro Jerusalem Post , v současnosti zastřešuje Washington pro Business Times of Singapore a je publicistou/blogerem pro izraelský Haaretz .

Obrázek: Shutterstock.